

ГРАФІЧНА ПІДГОТОВКА МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

В статье рассматривается вопрос о возможностях уроков трудового обучения в овладении младшими школьниками графической грамотой.

In the article is consideration of the question about possibility the lessons of work in taking hold junior schoolchildren of graphic literacy.

Графічна підготовка учнів молодшого шкільного віку зумовлена не тільки її винятковим значенням у сучасному житті, а й тією величезною роллю, яку вона відіграє у розвитку мислення та пізнавальної активності, творчих здібностей та інтелекту особистості.

Включення графічної грамоти до програми з трудового навчання у початковій школі науково обгрунтоване і визначається насамперед її спрямованістю на особистісно зорієнтоване навчання і виховання, формування у молодших школярів політехнічних понять, розширення дитячих уявлень про трудову діяльність.

Відповідно до вимог Державного стандарту початкової загальної освіти, його освітньої галузі „Технології” вивчення елементів графічної грамоти в системі початкового навчання розв’язує такі завдання:

- знайомить з найважливішими правилами виготовлення креслень з елементами моделювання та конструювання;
- формує початкові уміння читати креслення, відтворювати образи предметів, аналізувати їх форму і будову;
- розвиває мислительну діяльність, пізнавальну активність та просторову уяву, творчий пошук, здатність оперувати образами предметів, їхніми ознаками, властивостями та взаємозв’язками.

Графічна підготовка формує уміння переносити знання і вміння в нову ситуацію, бачити нові функції об’єктів, легко звільнятись від стереотипів, знаходити багатоваріантність розв’язку.

Знання графічної грамоти підвищує культуру пошукового і логічного мислення дітей, а в міжпредметному зв’язку з математикою учні опановують закономірності свідомого вибору дій, практичних умінь приймати нестандартні рішення, застосовувати гнучкість розуму, ризикувати за виконане прийняте рішення.

Вимоги до графічної підготовки молодших школярів конкретизуються у типових програмах з предметів „Трудове навчання” і „Художня праця”, які мають великий потенціал для розвитку конструкторських здібностей. Так, на вивчення за програмою І.Веремійчика розділу „Елементи графічної грамоти під час роботи з папером і картоном” відводиться 26 годин, починаючи з другого класу.

Уроки трудового навчання унікальні за своїми можливостями. Вони акумулюють у собі знання з усіх

предметів: математики, природознавчих дисциплін, образотворчого мистецтва та ін. Саме на уроках праці дитина виступає в ролі дослідника та перетворювача, набуває досвіду творчої діяльності, критичного мислення як готовності до пошуку і рішення творчих проблем на рівні самостійного уміння виконувати завдання на основі доступних видів конструкторської та конструктивно-художньої діяльності.

У процесі опанування навчальним матеріалом з початкової графічної підготовки учні повинні оволодіти комплексом знань, умінь і навичок. До них відносяться:

- Попереднє планування трудових дій (усвідомлене розуміння призначення виробу, його конструктивних особливостей, розчленування трудового процесу на види робіт, визначення строків їх виконання, планування колективної роботи).
- Підготовчі роботи, що передбачають вибір необхідних інструментів, пристосувань, матеріалів, документації, перевірку готовності інструментів до використання, їх налагоджування, раціональну організацію робочого місця.
- Виконання складеного плану; розмічання на матеріалі, обробка матеріалів, оволодіння правильними прийомами роботи з інструментами в процесі виготовлення деталей, підготовка до складання і оздоблення виробів.
- Оволодіння початковими елементами культури виробництва: дотримання правил особистої гігієни праці, вміння працювати акуратно, економити матеріали, зусилля, час.
- Формування політехнічних понять, умінь застосовувати в трудовій діяльності знання, отримані під час вивчення початкової графічної грамоти.

Під час вивчення графічної грамоти уроки трудового навчання розкривають широкі можливості для формування загальнонавчальних умінь і навичок, які характеризуються такими особливостями у конструкторській діяльності:

-нові знання не подаються у готовому вигляді; учні оволодівають ними під час активної самостійної діяльності;

-школярі вчаться використовувати знання в різноманітних ситуаціях, зокрема при колективній груповій діяльності, у самостійному творчому пошуку;

-велика увага приділяється створенню в учнів емоційного стану, формування в них комунікативних та практичних умінь спілкуватися з учителем та однокласниками.

Дослідники-науковці, вчителі-новатори наголошують на необхідності уже з першого класу вчити учнів умінню читати креслення, працювати за інструкційними і технологічними картками, зокрема при побудові розгорток і креслень нескладних конструкцій, під час виготовлення художніх творів.

За час навчання у початкових класах молодші школярі на уроках трудового навчання повинні опанувати понятійний апарат графічної грамоти. Наведемо короткий термінологічний словник: графіка, графічне зображення, графічна грамота, графічні виміри, вимірювання, ескіз, креслення, лінії креслення і їх назви та призначення, малюнок, масштаб, моделювання, рисунок, технічний рисунок, фотографія, шаблон та інші. Цей словник є основою формування в учнів молодшого шкільного віку умінь читати графічні зображення і використовувати їх у майбутньому впродовж усієї трудової діяльності.

Трудове завдання на уроках праці завжди передбачає оволодіння практичними діями, обов'язкове ознайомлення із змістом і структурою предмета, який творить маленький майстер. Тому процеси аналізу і планування з опорою на понятійну суть технологічного процесу є необхідним компонентом всієї діяльності учня на уроці трудового навчання.

У ході виготовлення пошукового зразка виробу учні повинні вміти:

- читати графічну грамоту;
- використовувати повний технологічний алгоритм художньо-трудова дій, а саме: словесно обґрунтувати вибір матеріалів та інструментів, способів художньо-трудова дій;

- організувати робоче місце відповідно до проектного задуму і його колірно-графічного образу;
- декорувати художні вироби з урахуванням особливостей їх форми.

Підкреслимо, що під час вивчення початкових елементів графічної грамоти учитель-класовод має сьогодні велику можливість використати зміст підручників, навчальних посібників нового покоління за редакцією авторів програм з навчальних предметів „Трудове навчання” і „Художня праця” І.М.Веремійчика, В.П.Тименка, Л.І.Денисенко та ін. У посібниках і підручниках є цінний методичний матеріал не лише для учителя, учня, а й для батьків.

Результати праці учителя з графічної підготовки учнів молодшого шкільного віку будуть успішними при дотриманні таких педагогічних вимог:

- адаптації змісту і методів навчання до можливостей кожної групи учнів, які відрізняються рівнем навченості;
- визначенні і градації складності навчального матеріалу;
- у цілеспрямованому впливі на засвоєння базових знань і умінь через систему спеціально розроблених практичних завдань пошукового характеру.

Насамкінець, підкреслимо необхідність врахування учителем вимог при оцінюванні навчальних досягнень під час вивчення початкових елементів графічної грамоти.

Оцінювання має ґрунтуватися на позитивному принципі, що передусім передбачає врахування рівня досягнень учня, а не ступеня його невдач. Навчальна діяльність з графічної підготовки у кінцевому підсумку повинна не просто дати дитині суму знань, умінь та навичок, а сформувати її компетентність політехнічного спрямування, зорієнтовану на усвідомлений вибір майбутньої професії в нових ринкових умовах праці.

Література

1. Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання. –К.: ІЗМН, 1998. – 221с.

2. Державний стандарт початкової загальної освіти // Початкова школа.- 2001.- №1.- С.25-26.
3. Концепція трудової підготовки школярів України. Проект // Освіта, 1992.-27 березня.
4. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи. –К.: Генеза, 1999. – 416с.
5. Система контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи. - Художня праця і трудове навчання // Початкова школа.- 2001.-№10.- С.18-22.
6. Ткаченко В.Г. Елементи креслення і конструювання в початкових класах. – К.: Рад.школа, 1982. – 94с.